

VALKŲ KAUTYNĖS

1945 M. GEGUŽĖS 12 D.

Valkų kautynių vadas kapitonas Jurgis Valtys. Iš Genocido aukų muziejaus fondų

Valkų kautynių dalyvis Tauro apygardos partizanas Kajetonas Mozūraitis. 1944 m. rugpjūčio 12 d. Iš Genocido aukų muziejaus fondų

1945 m. gegužės 6–18 d. Šakių aps. Barzdų, Jankų ir Paežerėlių vls. (dabar – Šakių r. sav. ir Kazlų Rūdos sav.) NKVD pasienio kariuomenės daliniai vykdė karines operacijas, kurias parengė NKVD Šakių aps. skyrius, gavęs duomenų apie partizanų dislokacijos vietas. Gegužės 6 d. į minėtus valsčius buvo pasiūsti kariniai būriai. Be smogiamųjų būrių, sudarytos ir specialios karinės grupės besitraukiantiems partizanams persekioti. NKVD Šakių aps. skyriaus ataskaitoje nurodoma, kad gegužės 6 d. Barzdų vls. Baltrušių k. apylinkių miške buvo apsupta 13 partizanų grupė. 10 partizanų žuvo. Tą pačią dieną Jankų vls. Braziūkų miške, Braziūkų ir Šiulių k. apylinkėse, nukauti 5, gegužės 7 d. – 7, gegužės 8 d. – 15, o gegužės 9 d. miške netoli Lekėčių – 6 partizanai.

Gegužės 12 d. į Lekėčių vls. Sutkų k. apylinkės Valkų mišką, kuriame buvo įsikūrusi kapitono Jurgio Valčio-Tundos vadovaujamų partizanų stovykla ir bunkeriai, nusiūsta apie 250 NKVD pasienio kariuomenės kareivių. Stovykloje tuo metu buvo apie 100 partizanų. NKVD Šakių aps. skyriaus ataskaitoje nurodoma, kad per kautynes žuvo 52 partizanai (vieni vietoje, kiti persekiojami). Pasak liudininkų, Valkų miške nukauta 19 partizanų: Pranas Bublaitis, Antanas Čereškevičius (Čečeras), Antanas Kriaučiūnas, Juozas Kuosaitis, Bronius Latvaitis, Petras Mačiulaitis, Pranas Mačiulaitis-Perlas, Juozas Mockus, Kajetonas Mozūraitis, Jonas Paukštys, Ignas Pinkus, Pranas Rėčkaitis, Augustinas Rutkus, Antanas Ruzgys, Kazimieras Stračkaitis, Antanas Širvaitis, Juozas Vaičaitis-Kėkštas, Vincas Vaičaitis-Eglė ir Juozas Vizgirda.

Daliai partizanų pavyko iš apsupties išsiveržti. Jie patraukė Jankų vls. Agurkiškių k. apylinkių miško link, bet buvo apsupti kariuomenės. Per kautynes Staliorių ir Rugienių k. apylinkėse žuvo 18 partizanų, iš jų žinomi: Antanas Adomaitis, Vladas Bliuvas, Antanas Jakštys, Pranas Mikalauskas, Vladas Sprindžiūnas ir Aleksas Valiukas.

NKVD Šakių aps. skyriaus ataskaitoje rašoma, kad gegužės 6–18 d. iš viso nukauta 115 partizanų. Archyvuose dokumentuose tomis dienomis vykusių kautynių metu žuvusių partizanų pavardės nenurodytos.

Valkų kautynėse žuvusiųjų kūnai buvo palikti žuvimo vietoje. Partizanų A. Adomaičio, V. Bliuvo, J. Kuosaičio, P. Mikalausko, V. Sprindžiūno, A. Širvaičio ir A. Valiuko palaikus artimieji pasiėmė ir slapta palaidojo Staliorių kaimo (Jankų sen.), A. Jakščio – Gerdžių kaimo (Lukšių sen.), o J. Paukšio – Sutkų kaimo (Kriūkų sen.) kapinėse. Kiti liko užkasti žuvimo vietoje.

Paminklas toje vietoje 1945 m. gegužės 12 d. žuvusiems kapitono J. Valčio-Tundos vadovaujamiems partizanams atminti. Bendras paminklo ir atminimo lentos vaizdas. Šakių r. sav. Lekėčių sen. Šakių miškų urėdijos Lekėčių girios Valkų miško 25 kvartalo 16 sklypas (Valkų kalva). Aut. V. Janulevičius. Atidengtas 1990 m. Fotogr. J. Vaitkus, 2005 m.

Pietų Lietuvos partizanų sritis, Atlasas, Vilnius: LGGRTC, 2008, p. 100–101, 197.